

BEZGEK

Yabancılar Türkçe Öğretimi Dergisi
Journal of Teaching Turkish Language to
Foreigners

Cilt 3 (2024) Sayı 2 146-153

Makale Hakkında

Geliş Tarihi: 14.05.2024
Kabul Tarihi: 31.05.2024
Yayın Tarihi: 15.06.2024

Kitap İncelemesi

“Yabancı / İkinci Dil Öğretiminde Kültür ve Kültürel Etkileşim” Adlı Eser Üzerine

On the work titled “Culture and Cultural Interaction in Foreign / Second Language Teaching”

Yusuf Ziya Özen¹

Özen, Y. Z. (2024). “Yabancı / ikinci dil öğretiminde kültür ve kültürel etkileşim” adlı eser üzerine. *Bezgek Yabancılar Türkçe öğretimi dergisi*, 3(2), 146-153. <http://dx.doi.org/10.56987/bezgek.1483796>

Giriş

En klasik tanımıyla dil bir iletişim aracıdır. Birlikte yaşayışın, inanışın, kültürün ve medeniyetin doğal bir ürünü olan dil; konuşulduğu coğrafyalarda insanları bir halıyı, kilimi oluşturan iplikler gibi birbirine bağlar (Alyılmaz, 2023, s. 1). İnsanlar duygu ve düşüncelerini dil sayesinde başkalarıyla paylaşma imkânı kazanır. Kültür ise bir milletin yüzyıllar boyunca ortaya koyduğu ve nesilden nesile aktardığı maddi ve manevi değerler bütünüdür. Dil, kültürün bir parçası olmakla birlikte aynı zamanda kültürün aktarıcısıdır. Aksan’a göre dil, “Bir anda düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, değişik açılardan bakınca başka başka nitelikleri beliren, kimi sırlarını bugün de çözemediğimiz büyümlü bir varlıktır. O gerek insan gerek toplum gerekse insan ve toplumdan ayrı düşünülemez olan bilim, sanat, teknik gibi bütün alanlarla ilgili bulunan, aynı zamanda onları oluşturan bir kurumdur.” (Aksan, 2003, s.11). Göçer, dil ile kültür arasındaki ilişkiyi şu şekilde ifade eder. “Dil olmadan kültür temelsiz bir yapıya benzer. Kültürü olmayan bir milletin dili de kaynağı kurumaya yüz tutmuş bir nehir gibidir.” (Göçer, 2012, s. 53). Bu açıdan bakıldığında dil ve kültür et ve tırnak gibi birbirinden koparılamaz bir ikilidir. Bir milletin sahip olduğu kültürel değerlerin tamamı dilin içinde mevcuttur. “Dil, insana ait her türlü ürünün taşıyıcısıdır ve kültürün yeniden öğrenilip aktarılmasında ona büyük gereksinim vardır.” (Turan, 2000, s. 57).

Son yıllarda yabancı / ikinci dil olarak Türkçe öğretimi önemi giderek artan bir alan olarak göze çarpmaktadır. İnsanlar; eğitim almak, iş kurmak, seyahat etmek, turizm yapmak veya başka birçok farklı sebepten yabancı / ikinci dil öğrenmektedir (Polatcan, vd. 2019). Yeni bir dille muhatap olmak beraberinde o dili teşkil eden bütün unsurlarla etkileşime girmek demektir. Dil, bir toplumun anlaşma vasıtası olduğu gibi aynı zamanda bir kültür taşıyıcısı ve kültür aktarıcısıdır (Özbay, 2002, s. 113). Bu sebeple yabancı / ikinci dil öğretiminde hedef dili öğrenmek aynı zamanda o dilin kültürel unsurlarını da öğrenmek anlamına gelmektedir. “Yabancı bir dili öğrenmek bir dünyayı, yabancı bir kültürü de anlamak, tanımak demektir. Yabancı olanı anlamaya, çözümlenmeye çalışmak ise öğrenciye bilgi ve düşünce zenginliği kazandırarak onun dünyaya bakış ufkunu genişletir” (Tapan, 1995, s. 156). Çünkü

¹ İnönü Üniversitesi, Malatya, Türkiye. ozenyusufziya@gmail.com

yabancı dil öğretimi salt söz varlığı ve dil bilgisi öğretiminden ibaret değildir. Aynı zamanda o dilin hayat bulduğu kültürün öğretimidir.

Alan yazında yapılan çalışmalara bakıldığında yabancı / ikinci dil öğretiminde kültürün dil edinimi üzerindeki etkisi hakkında pek çok çalışmaya rastlanmaktadır. Çalışmalar, kültürel öğelerin dil öğretiminde nasıl bir yer tutması gerektiği, hangi kültürel unsurun hangi sırayla ve hangi kur seviyesinde verilmesi gerektiği konusunda değişik yaklaşımlara yer vermesi açısından önem arz etmektedir. Ancak Yabancı / ikinci dil öğretiminde kültür ve kültürel etkileşim konusunda kapsamlı bilgi veren çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Yabancı / ikinci dil öğretiminde kültür ve kültürel etkileşim, alan yazında yazılan kitapların birçoğunda yer almasına rağmen konuyu tüm boyutlarıyla ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu eksikliği gidermek amacıyla hazırlanmış olan *Yabancı / İkinci Dil Öğretiminde Kültür ve Kültürel Etkileşim* kitabında yabancı dil öğretiminde kültür ve kültürel etkileşim konusu bütün ayrıntılarıyla ele alınmıştır. Gülnur Aydın'ın editörlüğünde alanında uzman akademisyenler tarafından hazırlanan kitap, mevcut eksikliği gidermek amacıyla hazırlanmıştır. Kitabın ön sözünde editör, çalışmanın temelini 2019 yılında Aydın Adnan Menderes Üniversitesinde yapılan bir çalışmaya dayandırarak, dil-kültür arasındaki bağı konu alan pek çok çalışma yapılmasına rağmen Türkçenin yabancı / ikinci dil olarak öğretiminde dil-kültür bağına kapsamlı olarak ele alan çalışma sayısının az olduğunu ve bu durumun çalışmayı ortaya koymak için güdüleyici bir rol oynadığını ifade etmiştir,

Yabancı / İkinci Dil Öğretiminde Kültür ve Kültürel Etkileşim adlı kitapta, kültür ve kültürel etkileşim tüm boyutlarıyla ele alınmış ve açıklanmıştır. Yabancı / İkinci dil olarak Türkçe öğretiminde kültürel değerlerin önemi vurgulanmış ve bu kültürel değerlerin nasıl ve ne şekilde verilmesi gerektiğine dair örneklerle ve etkinliklere yer verilmiştir. Eser, “Ön Söz”, “Bölümler ve Yazarları” ve “İçindekiler” başlıklarının dışında on ana bölümden oluşmaktadır. Eserde yer alan her bir bölüm alanında uzman akademisyenler tarafından yazılmıştır.

Kitabın Editörü

Doç. Dr. Gülnur Aydın

Doç. Dr. Gülnur Aydın, 1984 yılında Sivas'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini farklı şehirlerde tamamlayan Aydın, lisans öğrenimini Atatürk Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Bölümünü 2006 yılında tamamladı. Aynı yıl Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında başladığı

yüksek lisans öğrenimini 2009 yılında tamamlayarak bilim uzmanı; 2009 yılında Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Ana Bilim Dalında başladığı doktora öğrenimini ise 2015 yılında tamamlayarak bilim doktoru ünvanını aldı. 2010-2011 yılları arasında Sakarya Üniversitesi Rektörlük Türk Dili Bölümünde okutman, 2011-2015 yılları arasında Atatürk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümünde araştırma görevlisi olarak görev yaptı. 2016 yılından itibaren Adnan

BezgeK Yabancılara Türkçe Öğretimi Dergisi, 3(2), 2024, 146-153, TÜRKİYE

Menderes Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında öğretim üyesi olarak görev yapan Aydın, 2019 yılında Türkçe Eğitimi alanında doçent ünvanını aldı. Aydın'ın akademik yazma başta olmak üzere temel dil becerileri eğitimi, yabancılara Türkçe öğretimi ve sanal gerçeklik teknolojilerinin dil öğretiminde kullanılması ile ilgili ulusal ve uluslararası çok sayıda çalışması mevcuttur.

Kitapta Yer Alan Bölümler

Kültür Öğretiminin Temel Kavramları (Gülnur Aydın, 1-50)

Kitabın ilk bölümü, kitabın editörü Gülnur Aydın tarafından yazılmış olan “*Kültür Öğretiminin Temel Kavramları*” bölümüdür. Yazar bu bölümde, dil öğretimi kültür bağlamında ele alan dil eğitimcilerinin sayısının her geçen gün arttığını ifade ederek kültür kavramı ile ilişkili birçok kavramı tanımlamıştır. Başta kültür olmak üzere yerel kültür, ulusal kültür, kitle kültürü, karşı kültür, alt kültür, evrensel kültür, hedef kültür, kaynak kültür, kültürel bilgi, kültürleşme, kültürel farklılık, kültürel çeşitlilik, eşit katılım, çok kültürlülük, kültürlerarası etkileşim, kültürlerarası iletişim, kültürel farkındalık, kültürel duyarlılık, kültürel mesafe, kültür şoku, kültür çatışması gibi pek çok kavram ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Kitapta ayrıca kültür öğretiminin “aktarım mı” yoksa “etkileşim mi” sorusunun cevabı üzerinde durulmuş ve Yabancı / İkinci dil öğretiminin başlı başına yeni bir kültürel kimlik kazanma süreci olmadığı vurgulanarak kültür aktarımına ilişkin “salt bilgi aktarımı” yaklaşımının doğru olmadığı vurgulanarak “bağlam içinde deneyimleme, üzerinde düşünüp anlam yaratma ve anlayış geliştirme” süreci olarak algılanması gerektiği savunulmuştur. Bu açıdan bakıldığında “kültür aktarımı” ifadesinin de kültürün, edimsel yönünü göz ardı ettiği için doğru bir kullanım olmadığı yerine “kültürel etkileşim” veya “kültür paylaşımı” gibi ifadelerin kullanılmasının daha yerinde olacağı ifade edilmiştir (Aydın, 2020, s. 1-50).

Kültür Öğretimi ve Amaçları (Nurettin Demir, 51-88)

Prof. Dr. Nurettin Demir tarafından yazılan kitabın ikinci bölümü “*Kültür Öğretimi ve Amaçları*” adını taşımaktadır. Kültürün değişik boyutlarının ele alındığı bu bölümde yazar, kültürün milli boyutundan tutun bölgesel, etnik ve dinî boyutuna; geçmişten geleceğe aktarılan bir değer olması itibarıyla kuşaklararası boyutuna; eğitim görme, meslek icra etme açısından da sosyal boyutuna değinmiştir. Yabancı dil öğretiminde kültür araştırmalarının yansımaları üzerinde durulan bu bölümde, Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi’nde yer alan kültür öğretiminin hedefleri Sosyokültürel Bilgi alt başlığı altında ayrıntılı olarak verilmiştir. Ayrıca kültür öğretiminin amaçlarından birinin farklı alanlarda, değişik kültürlere mensup insanların iş birlikleri sırasında kültür kaynaklı yanlış anlamaları veya anlaşmazlıkları en aza indirmek, farklı kültürlere mensup bireylerin, kurumların ve ülkelerin başarılı iş birliğine zemin hazırlamak olduğu vurgulanmıştır. “Kültür nasıl öğretilir?” sorusunun cevabının da arandığı bu bölümde özellikle farklı kültürlerle karşılaştırma, çevrimiçi kaynaklardan yararlanma, otantik malzemeler sunma, ana dili konuşurları ile iletişim kurma, sosyal etkinliklere katılma gibi pek çok yöntem kapsamlı olarak anlatılmıştır (Demir, 2020, s. 51-88).

Kültürel İçerikler (Fatma Açık, 89-120)

Prof. Dr. Fatma Açık’ın yazdığı “*Kültürel İçerikler*” adını taşıyan üçüncü bölümün giriş kısmında kültürün, insanları birbirine hem bağlayan hem de onları diğerlerinden ayıran toplumsal ve sosyal bir sistemler bütünü olduğundan bahsedilerek, dil ile kültürün var olan önemini yitirmeden birbirinden ayıramayacağı ifade edilmiştir. Dil öğretiminde kültürel içeriklerin yansıtılması noktasında genellikle hedef kültürde yer alan tatillere, geleneksel kıyafetlere, şarkılara, yemeklere vb. unsurlara odaklanıldığını ancak konunun daha geniş bir bağlamda ve çerçevede ele alınması gerektiği ifade

edilmiştir. Ders kitaplarında yer verilmesi gereken kültürel içeriklerin neler olması gerektiği sorusunun cevabının da arandığı bu bölümde Razi (2012) tarafından geliştirilen “Kültürel Öge Dökümü” nün kullanılabileceği ifade edilmiştir. Razi (2012) tarafından geliştirilen yedi ana başlık ve kırk dört alt başlık olarak düzenlenen Kültürel Öge Dökümü’nde Türk kültürü adına nelerin verilebileceğine dair ana başlıklar ve alt başlıklara ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Ayrıca kültürel içeriklerin sunumunda öğretmenin rolü, kullanacağı yöntem ve teknikler ile sınıf tasarımı konularında ayrıntılı bilgi verilerek sınıf içi uygulama örneklerine yer verilmiştir (Açık, 2020, s. 89-120).

Dil Düzeylerine Göre Sosyokültürel Bilgilerin Belirlenmesi ve Sunumu (Nezir Temur ve Aliye Altunkaya Duman, 121-154)

Kitabın “*Dil Düzeylerine Göre Sosyokültürel Bilgilerin Belirlenmesi ve Sunumu*” adlı dördüncü bölümü, Prof. Dr. Nezir Temur ve Araştırma Görevlisi Aliye Altunkaya Duman tarafından yazılmıştır. Bölümün giriş kısmında gelişen teknolojiyle insanlar arasındaki mesafelerin azaldığı ve kültürlerarası etkileşimin daha hızlı ve rahat gerçekleştiği ifade edilerek sosyal etkileşim alanlarının hızla geliştiği ve değiştiği dünyamızda şartların bireyi ve toplumu, başka toplumların dilini öğrenmeye mecbur bıraktığı ifade edilmiştir. Ayrıca Yabancı / İkinci dil öğretiminde beceri alanlarına göre dil yeterliliklerinin düzeylere göre tanımlandığını ancak kültürel unsurların tam anlamıyla tanımlanmadığı gibi hangi kültürel unsurun hangi düzeyde ve ne ölçüde verileceğinin de belirlenmediğini vurgulayarak öğretim programlarına bu konunun dâhil edilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Bölümün devamında Yabancı / İkinci dil öğretiminde öğretici yeterliliği üzerinde durulmuş ve öğreticinin hedef dilin kültürüne çok yönlü hâkim olmasının yanı sıra dil öğretim ortamlarının çok modlu oluşturulması gerektiği dile getirilmiştir. Kültür unsurlarını sunma stratejileri ile kültür öğretim araçlarının da detaylı olarak ele alındığı bu bölümde, Malinowski’nin *Bilimsel Bir Kültür Teorisi* adlı makalesinde kültürü “ihtiyaçların giderilmesi ve somut problemlerin çözümünde yardımcı araç” olarak tanımladığı ifade edilerek temel ihtiyaçlar ile bunlara verilen tepkiler tablolar hâlinde verilmiştir. Ayrıca Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni’nde yer alan dil düzeyleri ile kültürel repertuar izlence örnekleri de tablolar hâlinde çalışmada yer almıştır (Temur ve Duman, 2020, s. 121-154).

Dil Öğretiminde Kültürel Yaklaşımlar (Nermin Yazıcı ve Çağrı Kaygısız, 155-172)

Prof. Dr. Nermin Yazıcı ve Öğr. Gör. Çağrı Kaygısız tarafından yazılan “*Dil Öğretiminde Kültürel Yaklaşımlar*” adlı beşinci bölümün giriş kısmında, gelişen teknolojiyle birlikte Yabancı / İkinci dil öğretiminde hedef dile ait kültürel özelliklerin etkin bir şekilde kullanılmasının günümüzde daha fazla önem arz ettiğinden bahsedilmiştir. Ayrıca kültür öğretiminin aynı zamanda eğitsel amaçların dışında ideolojik yanlılık ve çarpıtılmaya açık bir yapısının var olduğu dikkatlere sunularak, bu açıdan kültürel özelliklerin öğretimi konusunda hassas davranılması gerektiği savunulmuştur. Avrupa Ortak Başvuru Metni’nde yer alan kültürel içeriklerin her ne kadar evrensel kültür dikkate alınarak hazırlandığı öne sürülse de Avrupa’nın kendi kültürel değerleri temelinde şekillendiği öne sürülmüştür. Bölümün devamında büyük “K” kültürü ile küçük “k” kültürünün içeriğine dair alan yazındaki çalışmalardan bahsedilmiş ve Yabancı / İkinci dil öğretiminde iletişimsel dil öğretim yaklaşımı doğrultusunda yapılacak dil öğretiminin aşamaları dile getirilmiştir. Ayrıca dil öğretiminin başta dilbilim olmak üzere diğer disiplinlerle olan ilişkisine değinilmiştir. İletişimsel yaklaşımın eğitsel yansımalarının açıklandığı son kısımda ise bu yaklaşımın dil öğretim ortamlarına, bu ortamlarda kullanılacak materyallere, öğretmenin rolüne ve etkinlik uygulamalarının müfredatta nasıl yer alması gerektiğine dair önerilere yer verilmiştir (Yazıcı ve Kaygısız, 2020, s. 155-172).

Yabancılara Türkçe Öğretimi Kitaplarında Kültürel İçerik ve Görseller (Mesut Gün, 173-200)

Doç. Dr. Mesut Gün tarafından kaleme alınan “*Yabancılara Türkçe Öğretimi Kitaplarında Kültürel İçerik ve Görseller*” adlı bölümün giriş kısmında, dilin kısa bir tanımı yapılarak yabancılara Türkçe öğretimi için hazırlanan setlerin incelenmesine yönelik birçok akademik çalışmanın yapıldığı ifade edilmiştir. Bu çalışmalardan özellikle Okur ve Keskin (2013) tarafından geliştirilen “Türkçe Eğitim Setlerini Değerlendirme Ölçütleri” tablosunda yer alan ana başlıklar bağlamında Yeni Hitit, Yedi İklim ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti kitaplarının ayrıntılı olarak incelendiği ifade edilmiştir. Bu bölümün sonuç kısmında ise bu üç kitap setinde kültürel içeriklere ve görsellere ne oranda yer verildiğine dair değerlendirmeler yapılmıştır. Her üç kitap setinde kültürel içeriklerin birbirlerinden farklı ele alındığı ifade edilerek, kültürel içerik ve görsellere yer verilmesine rağmen yeterli oranda içerik ve görsele rastlanmadığı değerlendirilmiştir. Yabancı / İkinci dil olarak Türkçe öğretiminde, kültürel içeriklerin öğretiminin dil öğretiminden bağımsız düşünülemeyeceği bu sebeple de bu eksikliklerin bir an önce giderilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Kültür aktarımında kullanılan görsellerin de öğrencinin öğrendikleri somutlaştırmasında önemli bir faktör olduğu değerlendirilerek kitaplarda kullanılacak görsellerin yüksek kalitede olması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca ülkemizin değerlerinin daha iyi tanıtılması adına seviyelere göre öğretilecek kültürel öğelerinin belirlenmesi için daha fazla bilimsel çalışma ve projeye ihtiyaç duyulduğu da vurgulanmıştır (Gün, 2020, s. 173-200).

Kuşaklararasılık ve Bağlamlararasılık Kapsamında Kültür Aktarımı ve Eğitimi (Nebi Özdemir, 201-242)

Prof. Dr. Nebi Özdemir’in kaleme aldığı “*Kuşaklararasılık ve Bağlamlararasılık Kapsamında Kültür Aktarımı ve Eğitimi*” adlı yedinci bölümün giriş kısmında, insanların birbiriyle olan etkileşiminden doğan kültürün, önceki kültür yapısının değişim ve dönüşüm geçirerek sonraki kültür yapısı içinde yaşatılmaya devam ettiği ifade edilmiştir. Eğitimi aslında bir çeşit kültür aktarımı olarak tanımlayan yazar, kültür aktarımı ve eğitiminin genellikle yazılı-basılı eğitim kapsamında düzenlendiğini ifade etmiştir. Kültür aktarımı ve eğitim konusunun alan yazında çok farklı başlıklar altında değerlendirildiğini belirten yazar, kültür aktarımında geçmişten geleceğe doğru ortaya çıkan sözlü kültür, yazılı-basılı kültür ve elektronik kültür çağları arasındaki temel ayrım noktasının teknolojik gelişmeler olduğu belirtilmiştir. Bölümün devamında sözlü kültür aktarımının daha çok informatik şekilde gelenek temsilcileri tarafından ve genellikle geleneksel kültürel mekânlarda (ev, köy kahvesi, düğün salonu vb.) ve değişik vesileler ile (düğün, sünnet, kına gecesi, cenaze törenleri vb.) sürdürüldüğü, yazılı-basılı kültürde kültür aktarımının ise daha formal ve kontrollü yapıldığı ifade edilmiştir. Ayrıca yazılı kültür aktarımında eğitim, öğretmen ve ders kitaplarının işlevlerinden bahsedilmiştir. Elektronik ortamda kültür aktarımının ise radyo ve sinema ile başladığı; televizyon, bilgisayar ve internet ile hız kazandığını dile getiren yazar, üçüncü ve dördüncü sanayi devrimlerinin biçimlendirdiği X, Y ve Z kuşaklarının ortaya çıkması ile kültür aktarımı ve eğitiminin sanal ve dijital bir ortama taşındığını ifade etmiştir. Bölümün sonuç kısmında ise mobil uygulamaların, elektronik oyunların, yapay zekânın ve artırılmış gerçeklik gibi teknolojik gelişmelerin farklı kültürel bağlamlarda yetişen kuşakların kültürel etkileşimine önemli katkılar sunabileceğinden bahsedilmiştir (Özdemir, 2020, s. 201-242).

Kültürlerin Karşılaşma Alanları Olarak Dil Öğretim Ortamları (Gohar Seyedi, 243-270)

Dr. Öğr. Üyesi Gohar Seyedi’nin kaleme aldığı “*Kültürlerin Karşılaşma Alanı Olarak Dil Öğretim Ortamları*” adlı sekizinci bölümün giriş kısmında, dil ve kültürün birbirinden ayrılmaz bir bütün olduğunun altı çizilerek farklı toplumların birbirleriyle anlaşabilmesinin karşılıklı kültürel kodların doğru bir şekilde çözebilmesiyle gerçekleşebileceği ifade edilmiştir. Yabancı / İkinci dil öğrenen bireyin aynı zamanda yeni bir kültüre tanıştığı düşünüldüğünde yabancı dil olarak Türkçe

öğrenen bir bireyin Türk kültürünün tanıtıldığı ve yansıtıldığı bir ortamda bulunması gerektiği dile getirilmiştir. Kültürlerarası iletişim becerilerinin diğer kültürleri ve toplumları tanıyabilmek ve onlarla anlaşabilmek için büyük önem taşıdığı ifade edildiği bu bölümde, kültürel yeterliliğin temelinde yatan aşağıdaki beş bileşene vurgu yapılmıştır:

- Bireylerin hedef kültürdeki farklılıklara değer vermesi
- Kendi kültürel yeterliliklerini değerlendirmesi
- Kültürlerarası iletişim esnasında dinamiklere dikkat etmesi
- Hedef kültür ile ilgili bilgileri özümsemesi
- Etkileşimde bulunduğu kültüre uyum sağlaması

Kültürlerarası iletişim yaklaşımları olan sosyal bilim yaklaşımı, yorumlayıcı yaklaşım, eleştirel yaklaşım, diyalektik yaklaşım kavramlarının ayrıntılarıyla açıklandığı bölümün devamında, kültür öğretiminin faydaları ve bu öğretim esnasında yaşanan sorunlara da yer verilmiştir. Sonuç kısmında ise Yabancı / İkinci dil öğretiminde kültür öğretiminin önemi tekrar vurgulanarak kültür öğretiminin asıl amacının farklı kültürlerle karşılaşmadan önce ortak bir bilinç oluşturularak uyum sağlama sürecinde ortaya çıkabilecek sorunları en aza indirecek bir öğrenme ortamının oluşturulması olarak ifade edilmiştir (Seyedi, 2020, s. 243-270).

Yabancı / İkinci Dil Öğretiminde Somut Olmayan Kültürel Miras (Bahadır Gülden, 271-312)

Dr. Bahadır Gülden'in yazdığı "Yabancı / İkinci Dil Öğretiminde Somut Olmayan Kültürel Miras" adlı bölümde, Yabancı / İkinci dil öğretiminde kültürün rolüne ilişkin araştırmaların 1970'li yılların sonunda Schumann'ın ortaya koyduğu "Kültürleşme Modeli" ile kuramsal olarak başladığı belirtilmiştir. Bölümün devamında UNESCO'nun (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu) tarihçesinden bahsedilerek kültürel mirasın korunması için UNESCO tarafından 17 Ekim 2003 tarihinde kabul edilen ve Türkiye'nin de taraf olduğu Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi'nin ortaya çıkış süreci anlatılmıştır. Ayrıca SÖKÜM'ün ders kitaplarında ve öğrenme ortamlarında hedef dilin öğrenilmesine sağlayabileceği katkıların anlatıldığı bu bölümde, ders öğretmenin uygulayabileceği yöntem ve teknikler ile ders kitaplarında uygulanabilecek etkinlik örneklerine yer verilmiştir. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nde "Sosyokültürel Bilgi" başlığı altında yer verilen kültürel unsurlar ile "Halk Bilimi Kadroları"nda yer alan ve Türk kültürü çerçevesinde oluşturulan unsurların gösterdiği paralellik üzerinde durularak bu unsurların Yabancı / İkinci dil olarak Türkçe öğretimi sürecinde kültürel ölçüt olarak kullanılabilirliği belirtilmiştir. Halk bilimi kadroları ile ilgili örnekler ve açıklamalara yer verilen bölümün devamında Yabancı / İkinci dil olarak Türkçe öğretimi alanında farklı bir bakış açısı kazandırılmaya çalışıldığı ifade edilmiştir. Yabancı / İkinci dil öğretiminde SÖKÜM'e ilişkin ders içi ve ders dışı etkinlik örneklerinin verildiği bu bölümde, SÖKÜM ve onun etrafında şekillenen "Halk Bilimi Kadroları"nın Yabancı / İkinci dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılabilirliği vurgulanmıştır (Gülden, 2020, s. 271-312).

Somut Olmayan Kültürel Miras kapsamında Dil Müzeleri (Sunay Akkaya, 313-341)

Dr. Öğr. Üyesi Sunay Akkaya'nın kaleme aldığı "Somut Olmayan Kültürel Miras Kapsamında Dil Müzeleri" adlı onuncu bölümün giriş kısmında, gelişen teknolojiyle birlikte bu teknolojiye ayak uyduran toplumların diğerlerinin üzerinde kültürel bir baskı kurduğu ifade edilerek, gelişmemiş toplumların bu baskıdan kurtulabilmek için çeşitli koruma yaklaşımları geliştirdiği ve bu noktada

UNESCO tarafından oluşturulan SÖKÜM Sözleşmesi'nin büyük önem arz ettiği belirtilmiştir. SÖKÜM Sözleşmesi'nde özellikle korunması gereken 5 unsurun;

- Somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında taşıyıcı işlevi gören dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar,
- Gösteri sanatları,
- Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şöenler,
- Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar,
- El sanatları geleneği,

olduğu ifade edilmiştir. Bölümün devamında özellikle gelişen teknolojiyle birlikte küreselleşmenin de etkisiyle tek tipleşen dünyada toplumların kültürel kimlikleriyle birlikte var olabilmesinin zorluğundan bahsedilerek Türkiye'nin UNESCO'nun kültürel çalışmalarında etkin ve belirleyici bir rol üstlendiği ifade edilmiştir. Ayrıca Aralık 2019 yılı itibarıyla Türkiye'nin Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsilî Listesi'nde kayıtlı 17 adet unsur olduğu, Acil Karar Gerektiren Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsilî Listesi'nde ise sadece 2017 yılında "İslık Dili"nin yer aldığı belirtilmiştir. UNESCO'nun En İyi Uygulamalar Listesi'nde ise herhangi bir mirasın yer almadığı belirtilmiştir. Bölümün devamında dil öğretimi ile somut olmayan kültürel miras arasındaki ilişkiden bahsedilerek öğreticinin hedef dilin kültürüne hâkim olması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Dil öğretiminde sözlü ve yazılı kültür unsurlarının hangi yaşam alanlarında kullanılabileceğine dair bilgilerin verildiği bu bölümde, özellikle temel düzeyde (A1-A2) sözel kültür unsurlarından sıklıkla yararlanılan etkinlikler tasarlanması gerektiği vurgulanmıştır. Sözel dilin özel yaşam alanında, yazılı dilin ise daha çok kamusal alanlarda kullanıldığına dikkat çekilmiştir. Ayrıca küreselleşmenin etkisiyle birçok dilin yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kaldığı günümüzde farklı, yeni bir müzecilik anlayışı olarak "Dil Müzeleri"nin ortaya çıktığı ifade edilmiştir. "Dil Müzesi" projesinin tarihî gelişimi anlatılarak dil müzeleri ile somut olmayan kültürel mirasın ilişkisi anlatılmıştır. Dünyadaki dil müzelerinden etkinlik örneklerinin verildiği son bölümde bu kapsamda müze eğitimi etkinliklerinde kullanılabilecek öykü oluşturma, istasyon, sunum yöntemi, benzetim tekniği, tarih şeridi, monotip baskı, müzede afiş çalışması başta olmak üzere birçok yöntem ve teknikten bahsedilmiştir. Ayrıca dil müzelerinde yöntem/teknik açısından en fazla kullanılan tekniklerden birinin de 5N 1K tekniği olduğu ifade edilmiştir (Akkaya, 2020, s. 313-341).

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Yabancı dil öğretiminde kültür ve kültür aktarımının tüm yönlerini ele alan bu kitap, bir yandan yabancı dil öğretiminde kültür ve kültürel içeriklerin nasıl ele alındığı konusunda mevcut durumu özetlerken öte yandan kültür ve kültürel içeriklerin öğretimine yönelik ikaz ve önerilerde bulunmaktadır. Yabancı / ikinci dil öğretiminde başarılı bir eğitim verebilmenin sadece hedef dilin dil yapılarının öğretilmesiyle mümkün olamayacağını altının çizildiği çalışmada, sınırları dikkatli belirlenmiş kültürel içeriklerin ne ölçüde ve hangi sınıf seviyesinde verilmesi gerektiği ayrıntılarıyla anlatılmıştır. Her bölümün yazarı / yazarları yabancı / ikinci dil öğretiminde kültür ve kültürel etkileşim konunun farklı bir boyutunu detaylı olarak değerlendirmiş ve önemli tespitlerde bulunmuşlardır. Ayrıca kültürel içeriklerin sınıf içi ve sınıf dışı ortamlarda nasıl işlenebileceğine dair somut etkinlik örnekleriyle zenginleştirilen bu kitapta, yabancı / ikinci dil öğrencilerine rehberlik yapacak kuramsal bilgiler ve içerikler sunulmuştur. Bu açıdan çalışma, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde akademik çalışma yapan başta lisansüstü öğrenciler olmak üzere üniversitelerin Türkçe uygulama ve araştırma

merkezlerinde görev yapan öğretim görevlisi, okutmanlara yol gösteren bir eser niteliğindedir Ayrıca bütün alan uzmanlarının da kültür ve kültürel etkileşim konusunda başvuracakları önemli bir kaynak olarak göze çarpmaktadır.

Kaynaklar

- Açık, F. (2020). Kültürel içerikler. G. Aydın (Ed), *Yabancı / ikinci dil öğretiminde kültür ve kültürel etkileşim* içinde (s. 89-120). Pegem Akademi.
- Akkaya, S. (2020). Somut olmayan kültürel miras kapsamında dil müzeleri. G. Aydın (Ed.), *Yabancı / ikinci dil öğretiminde kültür ve kültürel etkileşim* içinde (s. 313-341). Pegem Akademi.
- Aksan, D. (2003). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Alyılmaz, C. (2023). “Türk”, “Türkçe”, “Türk dili” kavram işaretleri üzerine, C. Alyılmaz, O. Er ve İ. Çoban (Ed.), *Türkçe eğitiminin güncel sorunları* içinde (s. 1-44), TEKE Akademi.
- Aydın, G. (2020). Kültür öğretiminin temel kavramları. G. Aydın (Ed.), *Yabancı / ikinci dil öğretiminde kültür ve kültürel etkileşim* içinde (s. 1-50). Pegem Akademi.
- Demir, N. (2020). Kültür öğretimi ve amaçları. G. Aydın (Ed.), *Yabancı / ikinci dil öğretiminde kültür ve kültürel etkileşim* içinde (s. 51-88). Pegem Akademi.
- Göçer, A. (2012). Kültür-dil ilişkisi ve etkileşimi üzerine. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 729, 50-57.
- Gülден, B. (2020). Yabancı / ikinci dil öğretiminde somut olmayan kültürel miras. G. Aydın (Ed.), *Yabancı / ikinci dil öğretiminde kültür ve kültürel etkileşim* içinde (s. 271-312). Pegem Akademi.
- Gün, M. (2020). Yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarında kültürel içerik ve görseller. G. Aydın (Ed.), *Yabancı / ikinci dil öğretiminde kültür ve kültürel etkileşim* içinde (s. 172-200). Pegem Akademi.
- Özbay, M. (2002). Kültür aktarımı açısından Türkçe öğretimi. *Türk Dili*, 112-120.
- Özdemir, N. (2020). Kuşaklararasılık ve bağlamlararasılık kapsamında kültür aktarımı ve eğitimi. G. Aydın (Ed.), *Yabancı / ikinci dil öğretiminde kültür ve kültürel etkileşim* içinde (s. 201-242). Pegem Akademi.
- Polatcan, F., Alyılmaz, S. ve Er, O. (2019). İkinci dil olarak Türkçe öğrenme kaygısı ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 384-401.
- Seyedi, G. (2020). Kültürlerin karşılaşma alanları olarak dil öğretim ortamları. G. Aydın (Ed.), *Yabancı / ikinci dil öğretiminde kültür ve kültürel etkileşim* içinde (s. 243-270). Pegem Akademi.
- Tapan, N. (1995). Yabancı dil olarak Almanca öğretiminde yeni bir yöneliş: Kültürlerarası-bildirişim-odaklı yaklaşım. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, IX, 149-167.
- Temur, N. ve Duman, A. A. (2020). Dil düzeylerine göre sosyokültürel bilgilerin belirlenmesi ve sunumu. G. Aydın (Ed.), *Yabancı / ikinci dil öğretiminde kültür ve kültürel etkileşim* içinde (s. 121-154). Pegem Akademi.
- Turan, Ş. (2000). *Türk kültür tarihi: Türk kültüründen Türkiye kültürüne ve evrenselliğe*. Bilge Yayınevi.
- Yazıcı, N. ve Kaygısız, Ç. (2020). Dil öğretiminde kültürel yaklaşımlar. G. Aydın (Ed.), *Yabancı / ikinci dil öğretiminde kültür ve kültürel etkileşim* içinde (s. 155-172). Pegem Akademi.

